

ปลูกมันสำปะหลังให้มีกำไร

ดร.วรยุทธ ปฏิภาณวัฒน์
ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง

มันสำปะหลังเป็นพืชที่เกษตรกรไทยเกือบทั้งประเทศรู้จักดีในคุณสมบัติอันเป็นเอกลักษณ์ของมันนั่นก็คือ ปลูกง่าย ขึ้นได้ในดินเกือบจะทุกชนิด ปลูกได้ทั่วประเทศสำหรับภาคใต้ซึ่งมีฤดูฝนยาว กว่าภาคอื่นๆ จะเป็นมันสำปะหลังที่ปลูกตามไร่บ้าน หรือที่ว่างเพื่อใช้รับประทานซึ่งต่างจากภาคอื่นที่ปลูกเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตมันเส้น, มันเม็ด หรือ แป้ง

แต่เนื่องจากระบบการเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไป มีค่าใช้จ่ายในขบวนการ ผลิตสูงขึ้น ทั้งด้านค่าแรงงาน ค่าปุ๋ย ฯลฯ ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของดินก็ลดน้อยลง ทำให้การปลูกมัน สำปะหลังของเกษตรกรหลายรายประสบปัญหาขาดทุน บ้างจึงจะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังปลูกแล้วเก็บเกี่ยวผลผลิตได้สูงทั้งปริมาณ(น้ำหนักหัวสด) และคุณภาพ (เปอร์เซ็นต์แป้งสูง)

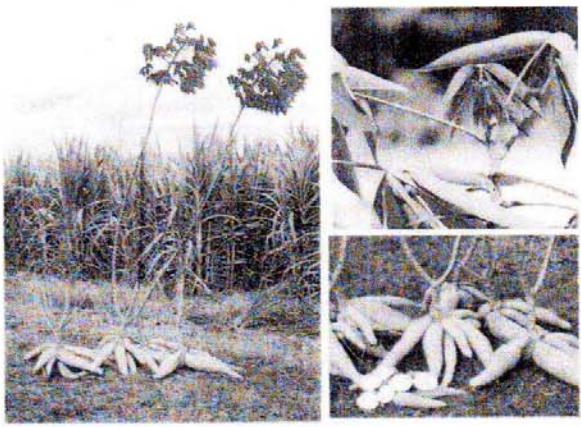
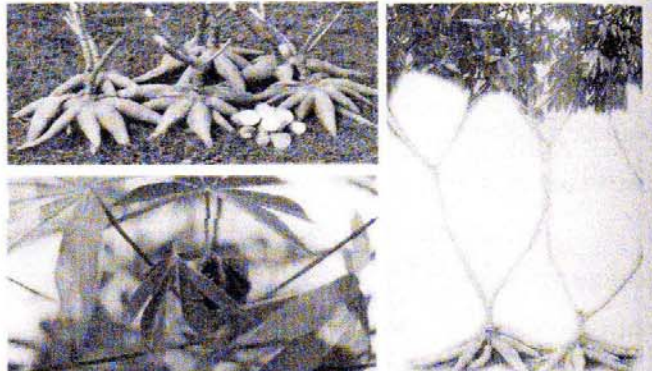
มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. การเลือกปลูกแต่มันสำปะหลังพันธุ์ดี เช่น ระยะเวลา 5, ระยะเวลา 72, ระยะเวลา 90, เกษตรศาสตร์ 50 และ หัวยวบ 60 เป็นต้น
2. การปลูกอย่างถูกต้อง ตั้งแต่การเลือกเวลาปลูก, การเตรียมดินและการจัดระยะปลูกที่เหมาะสม กับพันธุ์ที่จะปลูก
3. การดูแลรักษา เช่น การดูรักษาดินปลูกการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ยเคมี
4. สุดท้ายคือการเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสม

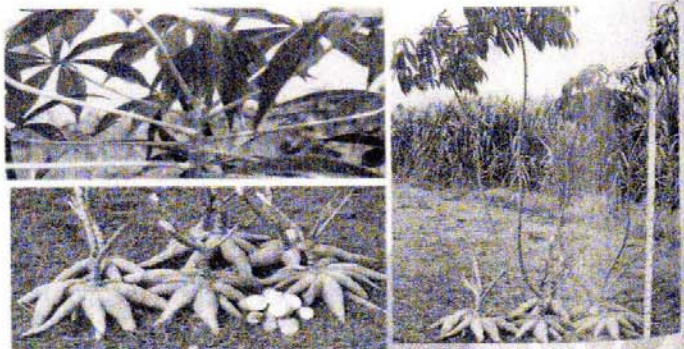
รายละเอียดของแต่ละปัจจัย

1. พันธุ์ มันสำปะหลังแต่ละพันธุ์จะมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกันไป เกษตรกรจะต้องเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกของตนเอง และที่สำคัญคือ สามารถหาพันธุ์นั้น ๆ ในพื้นที่ได้ง่าย โดยไม่ต้องซื้อจะดีที่สุด แต่ถ้าหากจะต้องซื้อก็ให้ซื้อในราคาต่ำที่สุด เพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุด เนื่องจากมันสำปะหลังพันธุ์ดี ที่มีอยู่ในปัจจุบัน สามารถให้ผลผลิตได้สูงพอ ๆ กัน พยายามอย่าตามกระแสนิยมพันธุ์ใหม่ ซึ่งจะต้องลงทุนสูง สำหรับรายละเอียดของมันสำปะหลังแต่ละพันธุ์มีดังนี้ คือ

1.1. ระยะเวลา 5 ลำต้นตรงสีเขียว สูงประมาณ 150-200 เซนติเมตร แตกกิ่งระดับแรกที่สูง 80-150 เซนติเมตร ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4.4 ตันต่อไร่ โดยมีแป้งในหัวเฉลี่ย 23 เปอร์เซ็นต์ในฤดูฝน และ 28 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูแล้ง ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ประมาณ 30 วัน หลังจากตัดต้น เป็นพันธุ์ที่ปรับตัวกับสภาพแวดล้อม ได้ดีปลูกได้ทั้งต้นและปลายฤดูฝน ปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทย แต่ไม่เหมาะสำหรับดินลูกรังจัด

1.2. ระยะเวลา 72 ลำต้นตรงสีเขียว สูงประมาณ 180-250 เซนติเมตร แตกกิ่งน้อยถ้าปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 5.2 ตันต่อไร่ โดยมีแป้งในหัวเฉลี่ย 22 เปอร์เซ็นต์ในฤดูฝน และ 26 เปอร์เซ็นต์ในฤดูแล้ง สำหรับภาคตะวันออก ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4.9 ตันต่อไร่ มีแป้งในหัวเฉลี่ย 20 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูฝน และ 27 เปอร์เซ็นต์ในฤดูแล้ง ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ประมาณ 30 วัน หลังจากตัดต้นจากประสบการณ์ของผู้เขียน มันสำปะหลังพันธุ์ระยะเวลา 72 จะมีแป้งสะสมในหัวน้อยถ้าปลูก ในพื้นที่ที่มี ระดับน้ำใต้ดินสูงหรือบริเวณที่มีฝนตกชุกและช่วงฤดูฝนยาว แต่ถ้าปลูกในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น แถบอำเภอด่านขุนทด จ.นครราชสีมา ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2546 สามารถวัดเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวได้มากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์

1.3. ระยะเวลา 90 ลำต้นสีน้ำตาลอมส้ม โคนปานกลาง สูง 150-200 เซนติเมตร แตกกิ่งระดับแรกที่สูง 80-120 เซนติเมตร ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4.0 ตันต่อไร่ มีแป้งในหัวเฉลี่ย 25 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูฝน และ 30 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูแล้ง ทนทานต่อโรคใบไหม้ปานกลาง ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ไม่เกิน 15 วัน หลังตัดต้น

มันสำปะหลัง พันธุ์นี้จะมีต้นที่ค่อนข้างเบา เมื่อเทียบกับพันธุ์อื่น ๆ ทำให้ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ไม่นาน เกษตรกรควรตัดต้นทิ้งไว้ประมาณ 3-5 วัน ก่อนปลูกและควรจะใช้ต้นพันธุ์ให้เสร็จก่อน 15 วันหลังตัด ถ้าหากนำต้นพันธุ์ที่ตัดไว้นานแล้วมาปลูก เปอร์เซ็นต์ความงอกจะต่ำ โดยเฉพาะถ้าปลูกช่วงปลายฤดูฝน

- 1.5. **หัวยบง 60** ลำต้นสีเขียวเงิน สูง 200-300 เซนติเมตรแตกกิ่งระดับแรกที่สูง 90-140 เซนติเมตร ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 5.8 ตันต่อไร่ มีแป้งในหัวเฉลี่ย 25.5 เปอร์เซ็นต์ ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ประมาณ 15-30 วัน หลังจากตัดต้น

- 1.4. **เกษตรศาสตร์ 50** ลำต้นสีเขียวเงิน โคนเล็กน้อย สูง 180-250 เซนติเมตร แตกกิ่งระดับแรกที่สูง 80-150 เซนติเมตร ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย 4.4 ตันต่อไร่ มีแป้งในหัวเฉลี่ย 23 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูฝนและ 28 เปอร์เซ็นต์ ในฤดูแล้ง ต้นพันธุ์เก็บไว้ได้ประมาณ 30 วัน หลังจากตัดต้น

2. **การปลูกอย่างถูกวิธี** เมื่อตัดสินใจเลือกและหาพันธุ์มันสำปะหลังที่ต้องการได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือ
- 2.1. **การเลือกระยะเวลาปลูก** ระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังที่ให้ผลดีทั้งปริมาณหัวสด และปริมาณแป้งในหัวมี 2 ช่วง คือ ปลายฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม และต้นฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม การปลูกมันสำปะหลังในช่วงปลายฤดูฝนความสม่ำเสมอในการออกและเจริญเติบโตจะต่ำกว่าการปลูกในช่วงต้นฤดูฝน โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้ต้นพันธุ์ซึ่งตัดไว้นานแล้ว เนื่องจากมีโอกาสที่จะประสบกับฝนทิ้งช่วงในระยะแรกของการเจริญเติบโต
  - 2.2. **การเตรียมดิน** ควรเตรียมดินให้ลึกและร่วนซุย รวมทั้งควรจะทำลายวัชพืชให้หมด การเตรียมดินที่ดีจะทำให้ท่อนพันธุ์สัมผัสดินมาก เมื่อตากออกและเจริญเป็นต้นอ่อนแล้วสามารถเจริญเติบโต ได้เร็วการเตรียมดินควรใช้ผาน 3 โถครั้งแรกแล้วตามด้วยผาน 7 ภายหลังจากฝนตก 2-3 วัน การปลูกปลายฤดูฝน จะทำการยกร่องแล้วปลูกบนสันร่อง หรือไม้ก็ได้ แต่ถ้าปลูกต้นฤดูฝนแนะนำให้ออกร่องสำหรับผลผลิตหัวสดของมันสำปะหลังที่ปลูกแบบยกร่องและไม่ยกร่องนั้นจะใกล้เคียงกัน
  - 2.3. **อายุของท่อนพันธุ์** ท่อนพันธุ์ที่ดีควรมีอายุประมาณ 11-12 เดือน ไม่ควรใช้ท่อนพันธุ์ที่อ่อนเกินไป (7-8 เดือน) หรือแก่เกินไป (มากกว่า 14 เดือน) เพราะเมื่อนำไปปลูกแล้วจะมีความงอกต่ำไม่ทน ต่อสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะฝนทิ้งช่วง
  - 2.4. **การจัดระยะปลูกที่เหมาะสมกับพันธุ์** โดยปกติระยะปลูกสำหรับมันสำปะหลังทุกพันธุ์จะอยู่ที่ 1.00x1.00 เมตร ยกเว้นพันธุ์ระยะของ 5 ซึ่งมีทรงพุ่มเล็ก แนะนำให้ใช้ระยะ 0.80x0.80 เมตร การปลูกต้นชิด หรือระยะปลูกแคบ นอกจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องของต้นพันธุ์ การปลูก และอื่น ๆ ที่สูงขึ้นแล้ว หัวมันยังจะมีขนาดเล็ก ดังนั้นเกษตรกรควรที่จะทดลองปลูกเพื่อหาระยะปลูกที่เหมาะสม กับพื้นที่ และพันธุ์ที่ใช้ด้วย โดยเฉพาะคำกล่าวที่ว่า "ดินเลวปลูกถี่ ดินดีปลูกห่าง" ยังใช้ได้ดีในทุกพืช
  - 2.5. **วิธีปลูก** ตัดต้นพันธุ์ให้มีความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร มีจำนวนตาไม่น้อยกว่า 5 ตา เลือกจากส่วนกลางของลำต้น ส่วนโคนและปลายของลำต้นให้ทิ้งไป การตัดท่อนพันธุ์ ต้องทำด้วยความระมัดระวัง อย่าให้กระทบกระเทือนตาบนท่อนพันธุ์ หรือให้กระทบน้อยที่สุด โดยการตัดตรงหรือเฉียงเล็กน้อย ไม่ควรตัดเฉียงมาก ปลูกโดยการปักตรงหรือเอียงเล็กน้อยให้ลึก ประมาณ 10 เซนติเมตร
3. **การดูแลรักษา** การดูแลรักษาดินที่ใช้เพาะปลูกมันสำปะหลัง เพื่อให้สามารถปลูกได้แบบยั่งยืน และให้ผลผลิตคุ้มค่าต่อการลงทุน มีความสำคัญและจำเป็นมากเท่า ๆ กับการดูแลรักษาต้นมันสำปะหลัง ซึ่งประกอบด้วย การกำจัดวัชพืชที่จะมาแย่งธาตุอาหาร และใส่ปุ๋ย ทั้งปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ตลอดจนปุ๋ยเคมี
- 3.1. **การดูแลรักษาดิน** โดยเฉพาะดินทรายจัด และมีความลาดเทสูง จำเป็นต้องยกร่องขวางแนวลาดเอียง และปลูกต้นแฝก (หญ้าแฝก) ระหว่างแถวมันสำปะหลังทุกระยะ 20-30 เมตร ระยะระหว่างหลุมต้นแฝก 10 เซนติเมตร หลุมละ 1 ต้น เพื่อป้องกันการชะล้างและพังทลายของดิน ดินที่ปลูกมันสำปะหลังติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ควรจะเพิ่มอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยมูลไก่ที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา 1 ตันต่อไร่ ทุก ๆ 2 ปี หรือ ปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ปอเทือง หรือถั่วพุ่ม อัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยเป็นแถว ระยะระหว่างแถว 50 เซนติเมตร หรือปลูกถั่วพุ่มอัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่ ระยะระหว่างแถว 50-100 เซนติเมตร แล้วไถกลบเมื่ออายุประมาณ 2 เดือนซึ่งถ้าทำ ได้ทุกปีจะดีที่สุด
  - 3.2. **การกำจัดวัชพืช** การกำจัดวัชพืชเป็นต้นทุนที่สูงที่สุดในขบวนการปลูกมันสำปะหลัง ช่วงระยะเวลา 4 เดือนแรก โดยเฉพาะการปลูกต้นฤดูฝน มีความสำคัญที่สุดถ้าหากปล่อยให้วัชพืชขึ้นปกคลุม ต้นมันสำปะหลังในช่วงระยะเวลานี้ จะทำให้มันสำปะหลังแคระแกรนและให้ผลผลิตต่ำ

วิธีการกำจัดวัชพืช ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ความพร้อมของเครื่องมือ และที่สำคัญความพร้อม ของเกษตรกรการกำจัดวัชพืช โดยใช้แรงงานภาค ควรดำเนินการครั้งแรกภายใน 30 วัน หลังปลูก และครั้งที่สองประมาณ 30 วัน หลังจากนั้น ถ้าหากเกษตรกรพบว่ายังมีวัชพืชในแปลงปลูก ก็ควรจะดำเนินการไปตามความจำเป็น

การกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมี สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

- 3.2.1. **ชนิดควบคุมการงอกของเมล็ดวัชพืช** ซึ่งจะต้องฉีดพ่นสารเคมีทันทีหลังปลูก สารเคมีในกลุ่มนี้ เช่น ไดยูรอน 80%WP อัตรา 45-85 กรัม ต่อน้ำ 1 ถังฉีด (ประมาณ 17 ลิตร) เมโทลาลคลอร์ 40%EC อัตรา 135-205 ซีซี ต่อน้ำ 1 ถังฉีด อะลาคลอร์ 48%EC อัตรา 125-170 ซีซี ต่อน้ำ 1 ถังฉีด เมทริบูซิน 70%WP อัตรา 30-45 กรัม ต่อน้ำ 1 ถังฉีด
  - 3.2.2. **ชนิดทำลายส่วนที่เป็นสีเขียว** เช่น พาราควอท 27.6% LC ชื่อการค้า คือ กรั้มม็อกโซน อัตรา 90 ซีซี ต่อน้ำ 1 ถังฉีดการใช้สารเคมีชนิดนี้ต้องระวังละอองสารเคมีปลิวไปสัมผัสใบและต้น มันสำปะหลัง เพราะจะทำให้ใบไหม้และต้นเสียหาย
  - 3.2.3. **ชนิดดูดซึม** เช่น ไกลโฟเสท 48% L อัตรา 70-80 ซีซี ต่อน้ำ 1 ถังฉีดการใช้สารเคมีใน การกำจัดวัชพืชในกลุ่มที่ 2 และ ควรจะฉีดพ่นเมื่อมันสำปะหลังมีอายุประมาณ 60 วัน หรือมากกว่าหลังปลูก หรือในการกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2 เป็นต้น เนื่องจากถ้าฉีดพ่นตอน ที่มันสำปะหลัง ยังเล็กเกินไปละอองสารเคมีอาจปลิวไปถูกใบมันสำปะหลัง ทำให้ตายได้
- 3.3. **การใส่ปุ๋ยเคมี** เนื่องจากดินที่ใช้ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายจนถึงทรายจัดมีการปลูกมันสำปะหลังต่อเนื่องเป็นเวลานาน จำเป็นที่จะต้องใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อให้ได้ผลผลิตหัวสดสูงขึ้น คำนวณการลงทุน ปุ๋ยเคมีที่แนะนำ คือ สูตร 15-7-18, 13-13-21, 15-15-15 หรือ 16-8-14 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับดินร่วนหรือร่วนปนทราย และอัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับดินทรายจัด

การใส่ปุ๋ย ต้องใส่เมื่อดินมีความชื้นเท่านั้น ถ้าใส่ครั้งเดียว ให้ใส่หลังจากกำจัดวัชพืชครั้งแรก โดยใช้มุมจอบขุดหลุม 2 ข้างห่างจากต้นประมาณ 1 คืบ ใส่ปุ๋ยในหลุมแล้วกลบ ถ้าหากจะแบ่งใส่เป็น 2 ครั้ง ให้ใส่ครั้งที่ 2 หลังจากการใส่ครั้งแรกประมาณ 30 วัน (หรือภายหลังการกำจัดวัชพืชครั้งที่ 2) โดยใส่กึ่งกลางระหว่างต้นมันสำปะหลัง

4. **การเก็บเกี่ยว** ควรเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังเมื่ออายุประมาณ 11-12 เดือน ถึงแม้ว่าจะสามารถ เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังได้ตั้งแต่อายุ 10 เดือน แต่ผลผลิตหัวสดต่อไร่จะต่ำกว่าการ เก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 11-12 เดือนมาก ซึ่งระยะเวลาที่แตกต่างกันนั้นเกษตรกรแทบจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใน การดูแลรักษาต้น มันสำปะหลังเลย สำหรับพันธุ์ระยอง 72 และหัวยง 60 ที่ปลูกในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรควรเก็บเกี่ยวหัวมันสำปะหลังก่อนที่ต้นมันสำปะหลังจะแตกยอดและใบไหม้ หลังจากผ่านพ้นช่วงแล้งจัด(เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์) ซึ่งจะได้หัวมันสำปะหลังที่มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูงสุดส่วนมันสำปะหลังพันธุ์อื่น ๆ ถ้าหากต้นมีการแตกยอดและใบไหม้ ควรจะชลอการเก็บเกี่ยวออกไปก่อนประมาณ 45-60 วัน หลังการแตกยอด เพื่อให้ต้นมันสำปะหลังสะสมแป้งกลับคืนลงไปให้หัว แล้วจึงทำการเก็บเกี่ยว

ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อ

ดร.วรยุทธ ปฏิภาณวัฒน์
ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง อ.เมือง จ.ระยอง 21150
โทรศัพท์ 0 3868 1514-5
โทรสาร 0 3868 1515

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2545. เกษตรดีที่เหมาะสมลำดับที่ 13 : เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง. ไร่พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 22 หน้า
- ปิยะวุฒิ พูลสงวน, วิจารย์ วิชชุกิจ, เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์, เอ็จ สโรบล, จำลอง เจียมจันรรจา, ปิยะ ดวงพัตร และวัชร เลิศมงคล. 2545. เทคนิคในการเพิ่มผลผลิตและปริมาณแป้งในหัวมันสำปะหลัง. โครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบทางสังคมเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการฉบับที่ 4. หจก. เอ พลัส ตรีมิตร. 28 หน้า
- วิจารย์ วิชชุกิจ, ปิยะวุฒิ พูลสงวน, เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์, เอ็จ สโรบล, จำลอง เจียมจันรรจา, ปิยะกิตติภาดากุล, ประภาส ช่างเหล็ก, นิพนธ์ ทวีชัย, กล้านรงค์ ศรีรอด และเกื้อกุล ปิยะจอมขวัญ. 2545. มันสำปะหลังพันธุ์ใหม่ "MKUC 34-114-206" รายงานฉบับสมบูรณ์. โครงการทดสอบและเตรียมมันสำปะหลังพันธุ์ใหม่ ภาควิชาพืชไร่ฯ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 23 หน้า.